

Lisselberga

Antikvarisk kontroll

**Fornlämning Västerås 1371 (f.d. 710, Skerike socken)
Lisselberga 3:5
Västerås socken
Västmanland**

Anna-Lena Hallgren och Jan Ählström

Lisselberga

Antikvarisk kontroll

Fornlämning Västerås 1371 (f.d. 710, Skerike socken)
Lisselberga 3:5
Västerås socken
Västmanland

Anna-Lena Hallgren och Jan Ählström

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Kulturmiljövård Mälardalen 2009

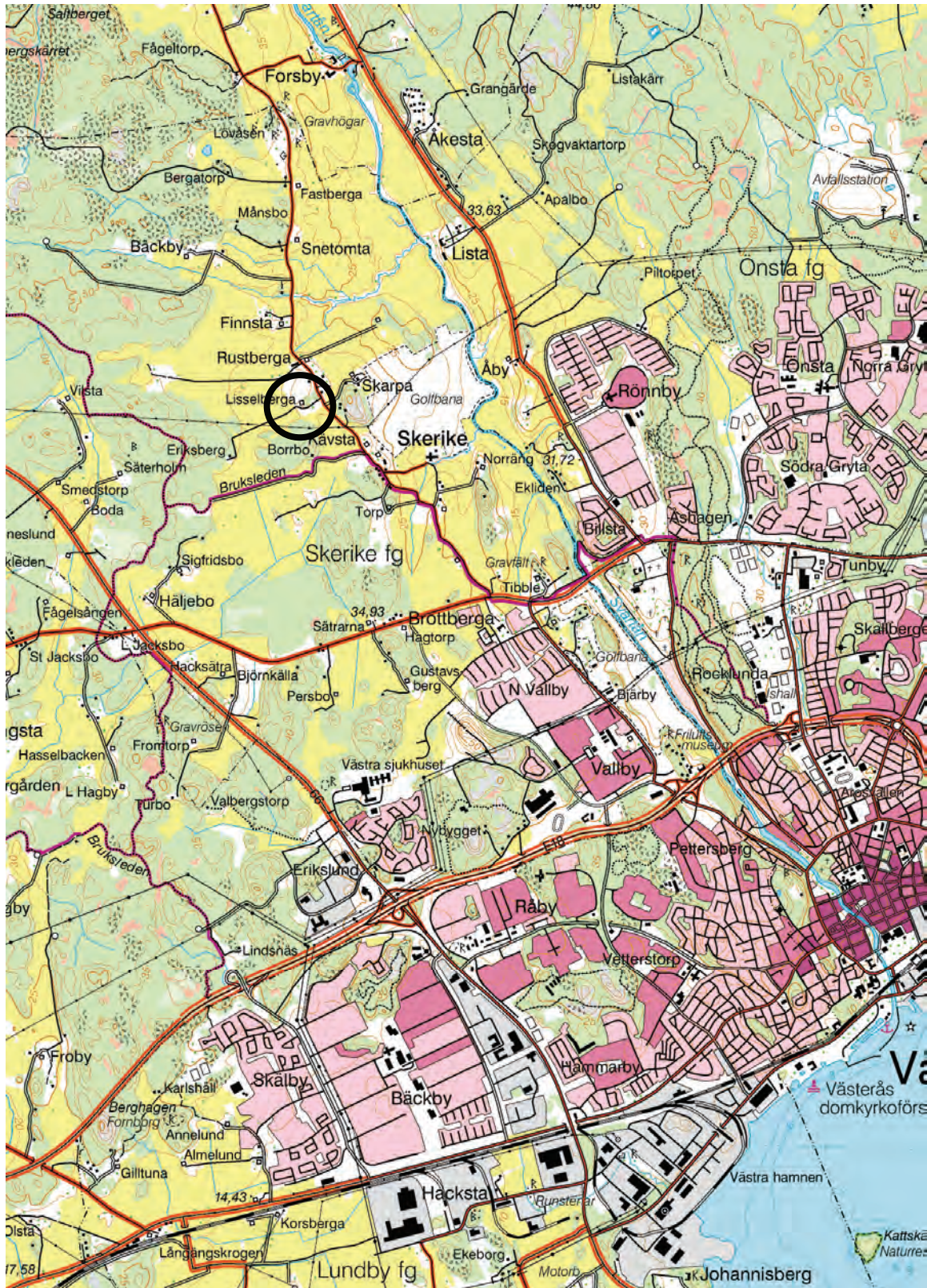
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01407.

ISSN: 1653-7408
ISBN: 978-91-86255-47-3

Tryck: Just Nu, Västerås 2009.

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Målsättning och metod	5
Topografi och fornlämningsmiljö	6
Undersökningresultat.....	8
Sammanfattning.....	10
Referenser.....	11
Tekniska och administrativa uppgifter	11

Figur 1. Undersökningsplatsens läge markerat med en ring. Utdrag ur digitala Gröna kartan. Skala 1:50 000.

Inledning

I oktober 2008 ombads Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen (KM) av länsstyrelsen att upprätta en undersökningsplan för en antikvarisk kontroll inför nybyggnationen av ett hus inom Lisselberga gamla bytomt, fornlämning Västerås 1371 (f.d. 710, Skerike socken).

Under sommaren 2008 brann Kent Larssons hus i Lisselberga ner. Nu önskar fastighetsägaren återuppföra huset på ny plats inom bytomten. Det nya huset ska ligga på en äldre grund till ett bostadshus, byggt under 1900-talets början, nedbrunnet under 1960-talet. Då huset har haft källare bedömdes det inte finnas några äldre lager där huset skall byggas. Man önskade använda ett äldre ledningsschakt för att anlägga nya vatten- och avloppsledningar samt bygga en carport med tillhörande infart. Dessa åtgärder bedömdes kunna beröra äldre lager. Den antikvariska kontrollen avsåg därmed övervakning av tömmandet av ledningsschaktet, och anläggande av plintarna till carporten samt övervakning när infarten till carporten grusades upp.

Efter det att undersökningsplanen upprättats avbröts processen. Sommaren 2009 återupptogs den, dock i förändrad form. KM ombads av länsstyrelsen att utarbeta en ny undersökningsplan inför en antikvarisk kontroll avseende tömmandet av ledningsschaktet och uppgrusningen av infarten. Länsstyrelsen fattade beslut om den antikvariska kontrollen den 10 juni 2009 med stöd av 2 kap 12 och 13 §§ KML (1st dnr 431-8599-10).

Arbetet beställdes och bekostades av Kent Larsson. Fältarbetet utfördes den 23 juni 2009 av Anna-Lena Hallgren, rapporten har sammanställts av Jan Ählström och Anna-Lena Hallgren.

Målsättning och metod

Enligt undersökningsplanen syftade den antikvariska kontrollen till att skydda fornlämning från skada samt till att dokumentera anläggningar och kulturlager. Länsstyrelsen skulle kontaktas för samråd om en påträffad fornlämning visar sig vara komplex eller omfattande. Därtill skulle uppgifterna i FMIS om bytomten, fornlämning Västerås 710, revideras eftersom nya uppgifter visade att bytomtens utbredning var större än vad FMIS redovisade.

Den antikvariska kontrollen omfattade övervakning av friläggandet av det äldre ledningsschaktet samt tillsyn vid uppgrusning av uppfarten. Enligt undersökningsplanen skulle även storskifteskartan från 1768 och 1917 års laga skifteskarta för Lisselberga studeras med syfte att revidera bytomtens utbredning i FMIS. Kartstudien genomfördes dock inte eftersom revideringen redan var gjord av Örjan Hermodsson (KM). Den nya utbredningen av Lisselberga gamla bytomt är registrerad som fornlämning Västerås 1371 i FMIS (se figur 2).

Topografi och fornlämningsmiljö

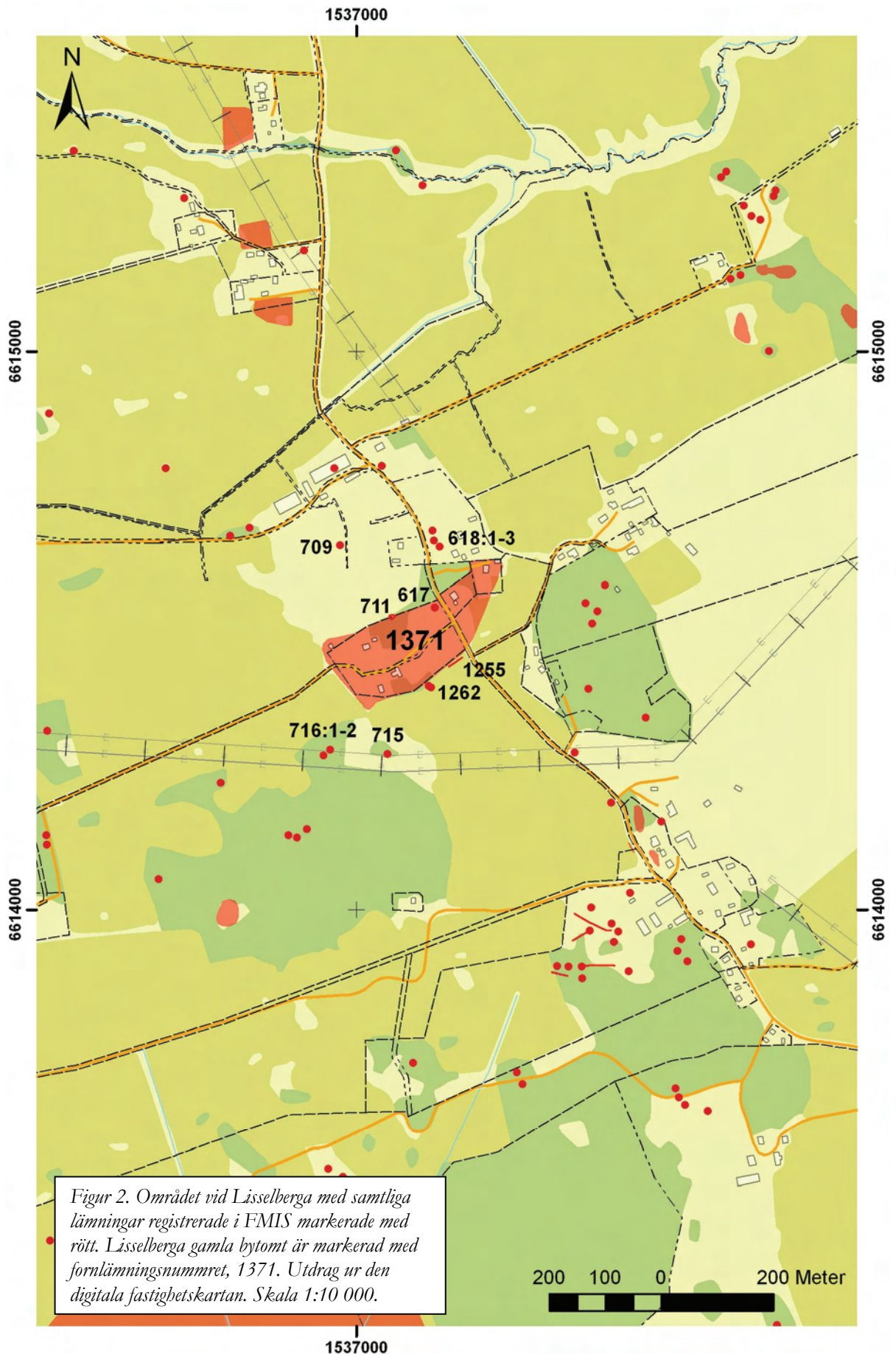
Lisselberga ligger nordväst om Västerås på den västra sidan av Svartåns dalgång. Den nu berörda gamla bytomten ligger på en höjdrygg som omges av åkermark.

Lisselberga finns belagt i skrift från 1382 då det skrivs *Litlabergbon*. Namnet har tolkats som *det lilla Berga* där Berga förmodligen har haft betydelsen höjd (Nordström 2005).

I området finns en stor mängd registrerade lämningar. Bland de förhistoriska lämningar som ligger i anslutning till bytomten förekommer både gravar och boplatslämningar (se tabell 1 och figur 2).

Tabell 1. De av lämningarna registrerade i FMIS som ligger närmast Lisselberga

<i>Lämning, RAÄ-nummer</i>	<i>Typ</i>
618:1-3	Stensättningar
617	Stensättning
709	Älvkvarnsförekomst
711	Gruvhål
715	Stensättning
716	Älvkvarnsförekomst
1255	Boplats, undersökt och borttagen
1371	By- gårdstomt Lisselberga gamla tomt (reviderad utbredning). Avgränsad bl.a. utifrån 1768 års storskifteskarta.

Figur 2. Området vid Lisselberga med samtliga lämningar registrerade i FMIS markerade med rött. Lisselberga gamla bytomt är markerad med fornlämningsnummret, 1371. Utdrag ur den digitala fastighetskartan. Skala 1:10 000.

Undersökningsresultat

Inget av antikvariskt intresse påträffades i de schakt som kontrollerades (se figur 5).

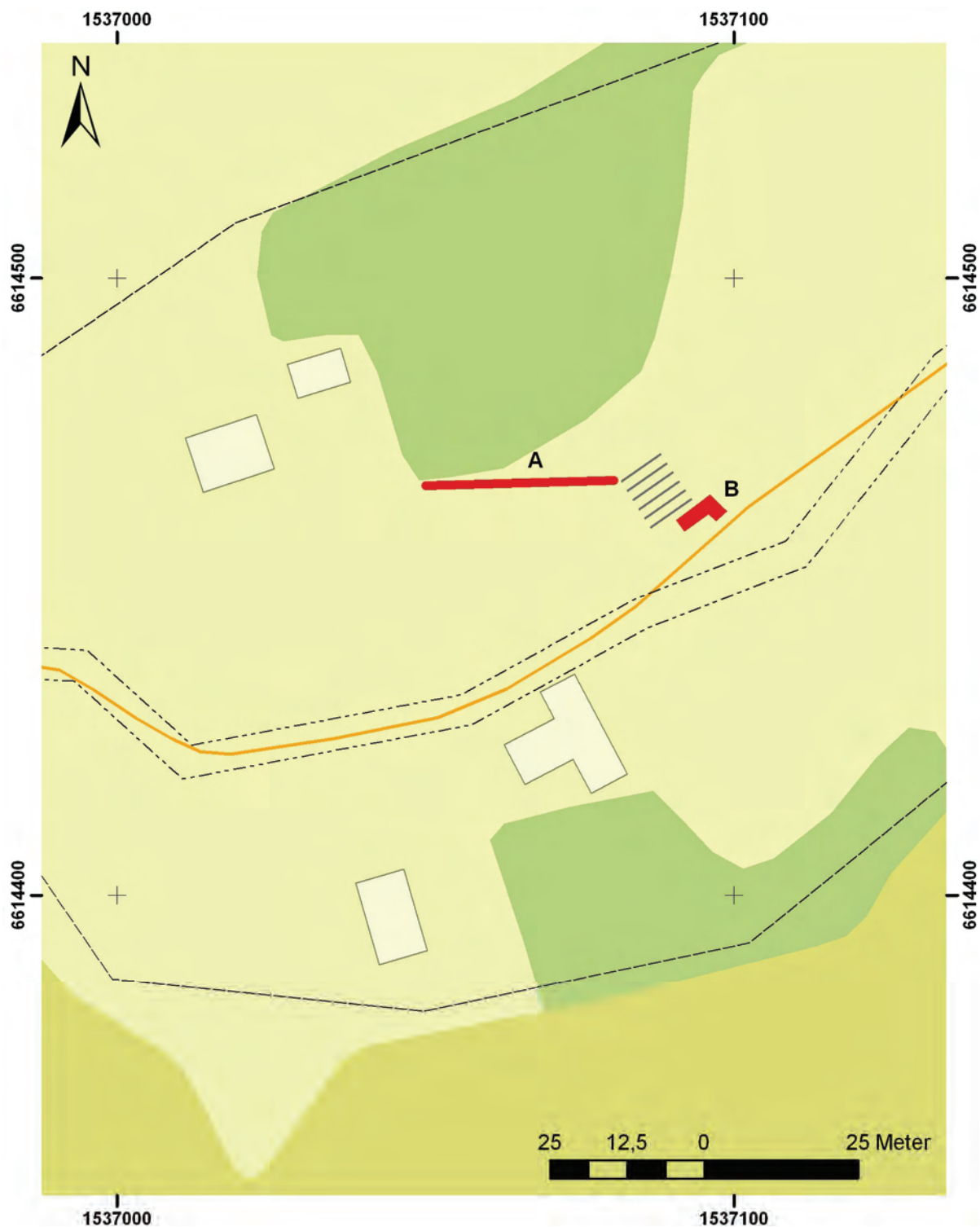
Schaktet som grävdes för att tömma det gamla ledningsschaktet berörde redan omgrävd jord. Utefter hela sträckan återfanns det äldre järnröret. I de gamla fyllmassorna fanns förvånansvärt lite rester efter den bebyggelse som under lång tid funnits på platsen. Man hade förväntat sig mer tegel, porslin, järnskrot osv. I schaktets västra del påträffades i stort sett ingenting, något enstaka tegelfragment och en glasskärrva. I den östra delen av schaktet, i anslutning till det hus som brann ner på 1960-talet återfanns mer tegel och ett obränt djurben. Teglet var uppblandat med sprängsten och har sannolikt använts som utfyllnad vid husbygget.

Figur 3. I botten på schakt A, på cirka 1,2–1,6 meters djup, återfanns den äldre vattenledningen. Foto Anna-Lena Hallgren.

Figur 4. Platsen för den planerade uppfarten. Foto Anna-Lena Hallgren.

Figur 5. Schaktplan. A=ledningsschaktet, B=uppgrusad infart. Utdrag ur den digitala fastighetskartan. Platsen för det planerade huset är snedstreckat. Skala 1:1 000.

Där infarten skulle grusas upp övervakades borttagandet av grästorven. Inget av antikvariskt intresse framkom. Mot försäkran om att ingen ytterligare schaktning skulle ske övervakades därför inte själva uppgrusningen.

Sammanfattning

I samband med schaktningsarbeten inom Lisselberga gamla tomt (fornlämning Västerås 1371) på fastigheten Lisselberga 3:5, Västerås (f.d. Skerike) socken, Västerås kommun har Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen (KM) genomfört en antikvarisk kontroll.

Under sommaren 2008 brann Kent Larssons hus i Lisselberga ner. Nu önskar fastighetsägaren återuppföra huset inom Lisselberga gamla tomt. Det nya huset ska ligga på en äldre grund till ett bostadshus, byggt under 1900-talets början och nedbrunnet under 1960-talet. Husets har haft källare varför förmodligen inga äldre lager återstår under huset.

Arbetet för den nu aktuella antikvariska kontrollen bestod dels av friläggande av ett äldre ledningsschakt som ska återanvändas för nya vatten- och avloppsledningar och dels av tillsyn vid uppgrusning av en ny infart.

Det påträffades inte något av antikvariskt intresse.

Referenser

Nordström, K. 2006. *Ett hus och en grav från yngre järnålder- tidig medeltid i Lisselberga. Arkeologisk kontroll, Särskild undersökning. RAA 710, 715, 716, Rustberga 2:18, Skerike socken, Västmanland.* Västmanlands läns museum, Kulturmiljöavdelningen Rapport A 2005:A40

Uppgifter ur FMIS

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>KM dnr:</i>	08127
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-8599-08, 2009-06-10
<i>Undersökningsperiod:</i>	2009-06-23
<i>Arkeologtimmar:</i>	4 timmar
<i>Maskintimmar:</i>	Maskin tillhandahålls av exploatören
<i>Exploateringsyta:</i>	Omkring 30 löpmetrar + ca 4 x5 m
<i>Personal:</i>	Anna-Lena Hallgren
<i>Belägenhet:</i>	Lisselberga 3:5, Västerås (fd Skerike) socken, Västerås kommun, Västmanlands län
<i>Ekonomisk karta:</i>	11G 2h
<i>Koordinatsystem:</i>	Rh 90 2,5 gon V
<i>Koordinater:</i>	X6614466 Y1537082–X6614466 Y1537050
<i>Höjdsystem:</i>	Ingen höjdmätning gjordes
<i>Inmätningmetod:</i>	Manuell
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Slutförvaras hos Västmanlands läns museum.
<i>Fynd:</i>	-